

EEN VAN HET WESTEN AFGESLOTEN LAND

Als we ons met de voornaamste gebeurtenissen in Europa tijdens de vroege middeleeuwen bezighouden, dan hoeven we in gedachten geen grote afstanden af te leggen. We kunnen ons dan bijna uitsluitend beperken tot de landen om de Middellandse Zee en tot Noordwest-Europa. In de latere middeleeuwen moeten we ook rekening houden met het opdringen van de mohammedanen naar het westen en ook met de invallen in oostelijk Europa door Mongoolse horden uit Midden-Azië.

Sinds het einde van de vijftiende eeuw wordt de horizon wijder. Spaanse zeelieden ontsluiten een veel grotere wereld. In weinige jaren tijds behoren de beschavingen van de Mayas, de Azteken en de Inkas tot het verleden, terwijl de wetten, de taal en de godsdienst van Spanje vaste voet in de Nieuwe Wereld krijgen. Portugese zeelieden varen rond Kaap de Goede Hoop, vinden een rechtstreekse zeeweg naar Indië, voeren handel met Oost-Indië en stichten in het midden van de zestiende eeuw een kolonie te Macao in China.

In enkele tientallen jaren zijn andere Europese machten op zoek naar nieuwe landen en nieuwe handelsmogelijkheden. De Fransman Jacques Cartier zeilt naar Newfoundland en gaat een heel stuk de Sint-Laurensrivier op. De Engelsman Drake vaart rond Kaap Hoorn en volgt de westkust van Zuid- en Noordamerika tot bij het eiland Vancouver. De Nederlander Willem Barents bezoekt Spitsbergen en Nova Zembla in de Noordelijke IJszee. Zelfs Rusland, dat nog niet in nauw contact met West-Europa staat, doet mee aan de pogingen tot uitbreiding. Tegen het einde van de zestiende eeuw breidde de ontdekkingsreiziger en avonturier, Yermak de Russische macht ver naar het oosten in Siberië uit.

We kunnen daarom niet over de geschiedenis van Europa na die tijd spreken, zonder er de hele wereld bij te betrekken. De hele wereld raakte toen immers ofwel onder Europese voogdij ofwel onder sterke Europese invloed. De Spaanse Opvolgingsoorlog werd niet slechts voor de Spaanse bezittingen in Europa gevoerd, maar ook voor de controle over haar omvangrijke overzeese bezittingen. Wat Engeland en Frankrijk betreft was de Zevenjarige Oorlog niet zozeer een Europese strijd, dan wel een

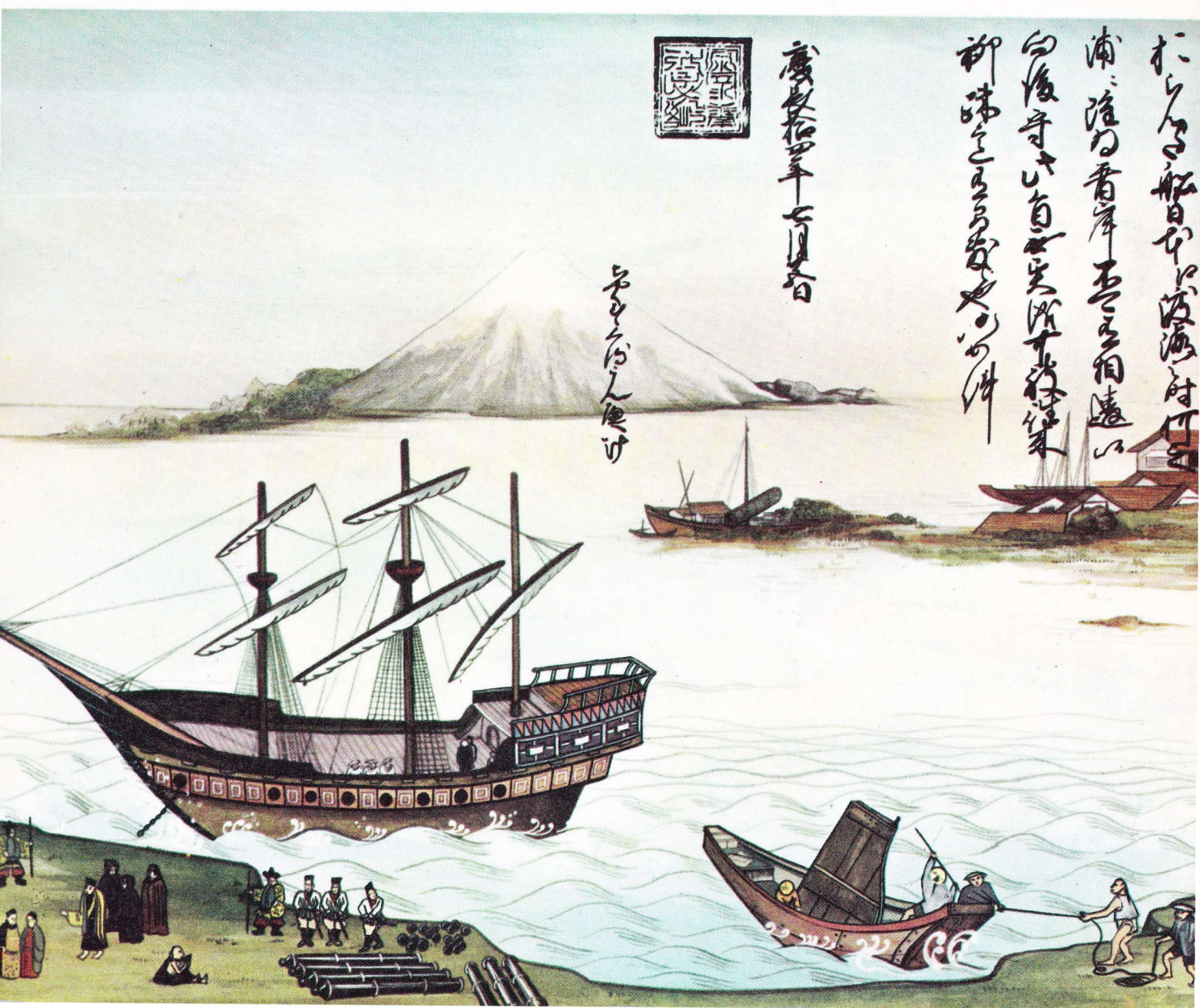
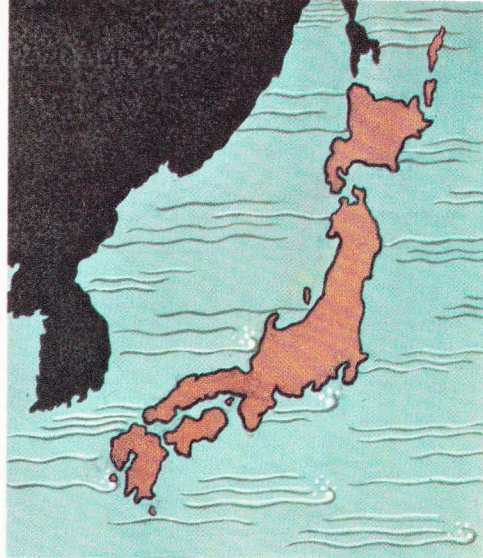
strijd voor het behalen van de overhand in Noord-Amerika en Indië.

Toch slaagde één land uit het Verre Oosten, Japan, erin om zich gedurende vele jaren vrijwel volledig van het Westen af te sluiten. Aanvankelijk zag het ernaar uit dat Japan, zoals bijna alle andere Oost-aziatische landen in die tijd, zijn deuren voor Europa zou openzetten. Inderdaad leidde Franciscus Xaverius, één van de stichtende leden van de Jezuïtenorde, van 1549 tot 1551 een katholieke missie naar Japan. Later, tijdens de eerste jaren van de zeventiende eeuw, leek het alsof een bloeiende handel zich tussen Europa en Japan zou ontwikkelen. De Engelse Oostindische Compagnie en de Nederlandse Oostindische Compagnie, die respectievelijk in 1600 en 1602 werden gesticht, zonden hun schepen naar het Oosten, totdat ze een akkoord bereikten waarbij de Nederlanders zich op de handel met het Verre Oosten en de Engelsen op de handel met Indië zouden gaan toeleggen.

Toen veranderde de toestand plotseling, en wel tengevolge van politieke wijzigingen in Japan zelf. Tussen 1573 en 1615 werd dit land voornamelijk door drie mannen geleid. De eerste, Nobuga, was een verdediger van het katholicisme en een vriend van de vreemdelingen. Na zijn dood kwam echter zijn luitenant Hideyoshi aan de macht en deze hield er heel andere opvattingen op na: hij verbande de vreemdelingen. De volgende heerser, Iyeasu, was eveneens tegen de vreemdelingen gekant. Zijn nakomelingen zouden tot na het midden van de negentiende eeuw shogun zijn. Onder Iyeasu en zijn onmiddellijke opvolger bleef Japan volledig voor de Spaanse en de Portugese schepen gesloten, terwijl de Nederlandse vaartuigen aan de strengste beperkingen werden onderworpen. Schepen die de haven van Nagasaki bezochten, werden van hun kanonnen, hun munitie en hun roer ontdaan en het was de bemanningen verboden aan wal te gaan.

Op deze manier begon Japan zijn lange isolatieperiode. Niet eerder dan in de negentiende eeuw zou de geschiedenis van Japan weer met die van Europa samengaan.

Boven links: De shogun Hideyoshi. **Boven midden:** Kaart van Japan. **Boven rechts:** De shogun Iyeasu. **Onder:** Een Europees schip, dat Nagasaki aandeed, werd verplicht zijn kanonnen, zijn munitie en zijn roer in te leveren. In de bovenhoek is een in Japanse lettertekens opgesteld paspoort voor Nederlandse schepen te zien.

廣長松平七月廿日

舟中の人

おらるる船中より海を討つ
浦の音岸をたづねて
白浪守は自ら定めて決戦
新味をうけぬるや

Le Japon et la Chine isolés du monde extérieur

A partir de la fin du ^{xv}^e siècle, les dimensions de la scène de l'histoire s'élargissent rapidement. Les marins portugais notamment doublent le cap de Bonne-Espérance, établissent une route maritime directe vers l'Inde, et y font du commerce (voir page 86). La Russie fait éclater ses frontières et, dès la fin du ^{xvi}^e siècle, étend sa domination jusqu'en Sibérie (voir page 110).

Cependant, les deux grands États d'Asie, la Chine et le Japon, ne furent guère entamés par ces mouvements de colonisation. Ils étaient protégés des influences européennes par leur riche et ancienne civilisation et par la densité de leur population.

Les Portugais arrivèrent au Japon en 1542 et il sembla d'abord qu'il allait ouvrir ses portes sans restriction aux Européens (voir page 80). Et de fait, entre 1549 et 1551, François Xavier, un des premiers disciples d'Ignace de Loyola (voir page 94), y établit une mission qui comptera 150.000 convertis à la fin du siècle. Les Anglais et les Hollandais envoyèrent également des navires; le commerce avec l'Europe paraissait devoir devenir florissant. Mais la situation changea brusquement.

Les Japonais eurent l'impression que la présence de ces étrangers entreprenants était pour eux un danger, le prélude d'une véritable invasion. Ils décidèrent de les expulser du pays et de leur en interdire l'accès (1635-1637). Une terrible

persécution fit disparaître le christianisme. Seuls les Hollandais reçurent l'autorisation de s'établir sur l'îlot de Deshima, devant Nagasaki. Pendant plus de deux siècles, il n'y aura pas d'autre contact entre Blancs et Japonais.

Trois hommes énergiques tinrent à cette époque les rênes du gouvernement. Le premier, Nobunaga, travailla à fortifier le pouvoir central et voulut s'assurer le concours des missionnaires en favorisant leur action. Le deuxième, Hideyoshi, fut l'auteur des premiers édits contre les chrétiens. Iyeyasu, qui lui succéda et dont les descendants allaient être shogouns jusqu'au milieu du ^{xix}^e siècle (voir page 164), montra encore plus d'intransigeance, mais ce fut un organisateur de génie.

Les Chinois eux aussi s'efforcèrent de canaliser l'influence occidentale. Ils cédèrent Macao aux Portugais (1557) et ouvrirent le port de Canton aux Européens. Mais ceux-ci ne furent qu'exceptionnellement admis dans les autres ports et jamais dans l'intérieur du pays, à l'exception de quelques missionnaires admirés pour leur science. Ainsi, sous l'empereur mandchou Kanghi, le jésuite et astronome belge Ferdinand Verbiest fut président du bureau des mathématiques de Pékin et dirigea des négociations qui permirent de délimiter les possessions russes et chinoises (1689).

La Chine est pourtant un univers clos, voué à l'agriculture, aux techniques archaïques, et elle le restera jusque vers 1840 (voir page 182).

En haut, à gauche : le shogoun Hideyoshi. Au centre : carte du Japon. À droite : le shogoun Iyeyasu.

En bas : navire européen dépouillé de ses canons et de ses munitions, et immobilisé dans le port de Nagasaki. On voit, en haut, en écriture japonaise, un passeport destiné à un navire hollandais.

Globerama

HISTOIRE DES CIVILISATIONS MENS EN WERELD, VROEGER EN NU

CASTERMAN

HET AVONTUUR VAN MENS EN WETENSCHAP

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

Le présent ouvrage est publié simultanément en
français (Casterman, Paris-Tournai)
allemand (International School, Cologne)
anglais (Odhams Press, Londres)
américain (International Graphic Society, New York)
danois (Munsgaard Scandinavisk Bogforlag)
finlandais (Munsgaard)
hollandais (Keurkoop, Rotterdam)
italien (Fratelli Fabbri, Milan)
portugais (Codex)
suédois (Munsgaard)

2e édition, 1964

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN VOOR ALLE LANDEN

Art © 1959 by Esco, Anvers

Text © 1963 by Casterman, Paris

Tous droits de traduction et de reproduction réservés.